

Władysław Łosiński, Anna Kowalska, Marek Dworaczek, Lech Leciejewicz

---

Szczecin-Podzamcze, st. 20 (kwartał
6), gm. loco, woj. szczecińskie, AZP
30-5/77

Informator Archeologiczny : badania 31, 219-220

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

drewnianych czy kamiennych. Umocnienia fazy II zbudowano na pozostałościach fazy I — ich trzon stanowiła luźna konstrukcja przekładkowa, wzmocniona ścianami z plecionki na dębowych palikach. Skromny materiał zabytkowy pozwala zakładać, że wał fazy II wzniesiono po VIII-IX w., natomiast zniszczono go przed połową XI lub raczej końcem X wieku. Analizy dendrochronologiczne wskazują, że dęby użyte w konstrukcjach fazy II zostały ścięte w 2 ćwierci X wieku.

Wykopaliska na wale 2 nie objęły niestety stoków zewnętrznych i fosy, stąd prezentowane wyniki mają charakter wstępny. Wyróżniono tu 2 fazy: na młodszą przypada wzniesienie wału dziś widocznego w terenie, ze starszą wiążą się rów (?) oraz zalegające na zachód od niego nasypy. Konstrukcje młodsze przebiegają po osi północ-południe, starsze zaś północny zachód-południowy wschód. W obrębie umocnień nie stwierdzono żadnych konstrukcji drewnianych, bądź kamiennych. Materiał ceramiczny pozwala zakładać, że konstrukcje fazy II wzniesiono w lub po VIII (?)–XI w., ale przed połową X w., faza starsza jest zapewne niewiele starsza od momentu rozpoczęcia budowy umocnień fazy II. W spągu destruktu wału 2 znaleziono ognisko i monetę z 1752 r.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytut Archeologii i Etnologii PAN Oddział w Krakowie, Pracownia Archeologiczna w Igołomii.

Wyniki badań zostaną opublikowane w publikacjach: M. Wołoszyn, H. Zoll-Adamikowa, *Pierwsze badania wałów podgrodzi w Stradowie w 1997 r.*, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 50, Kraków 1998.; M. Krąpiec, *Bezwzględne datowanie zwęglonego drewna z wału 3b wczesnośredniowiecznego grodziska w Stradowie*, tamże; M. Lityńska-Zajac, *Węgle drzewne wczesnośredniowiecznych wałów podgrodzi w Stradowie, gm. Czarnocin*, tamże; M. Grzymkowski, M. Wołoszyn, *Stradów, gm. Czarnocin, woj. Kielce*, „Wiadomości Numizmatyczne” (informacja o monecie Augusta III Sasa).

Badania będą kontynuowane.

SULEJÓW-PODKLASZTORZE, st. 1, woj. piotrkowskie

- opactwo cysterskie XII-XIX w.

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Jerzego Augustyniaka (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi). Finansowane przez PSOZ. Ósmy sezon badań.

Prace w sezonie 1997 były kontynuacją programu badań początków obwodu obronnego klasztoru. Stwierdzono, iż w niedługim czasie po wzniesieniu muru obwodowego od strony zachodniej, na który prowadziło wejście z baszty „mauretańskiej”, mur ten wykorzystano jako zewnętrzną ścianę budynku przymurowanego do tej baszty.

Budynek miał wymiary 17,1 x 7,8 m. Uskok w licu ściany zachodniej sugeruje podział na dwa pomieszczenia o wymiarach wewnętrznych 13,2 (północ-południe) x 6 m (wschód-zachód) — część południowa, przy baszcie i 4,8 (wschód-zachód) x 2 (północ-południe) m — część północna. Uchwycono dwa poziomy dziedzińca wyłożone brukiem. Wydaje się, że budynek mieścił w sobie furtę, a część północna, mniejsza, była tzw. domkiem furtiana. Został on wzniesiony na przełomie XIV i XV wieku. W piwnicach pod południowym skrzydłem klasztoru natrafiono na mur licowany od strony południowej ciosami kamiennymi, o nieznannej grubości.

Badania będą kontynuowane.

Szadek, st. 3, gm. Blizanów, woj. kaliskie - patrz: środkowa i późna epoka brązu

SZCZECIN-Podzamcze, st. 20 (kwartał 6), gm. loco, woj. szczecińskie, AZP 30-5/77

- nadodrzańska dzielnica wczesnośredniowiecznego Szczecina

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 1 kwietnia do 10 października w ramach tematu II - zadanie 51 – „Szczecin we wczesnym średniowieczu” przez prof. dr. hab. Władysława Łosińskiego (Pracownia Archeologiczna Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Szczecinie). Prace terenowe prowadzili mgr. mgr. Anna Kowalska i Marek Dworaczek. Konsultacja naukowa: prof. dr. hab. Lech Leciejewicz. Finansowane przez Urząd Miejski w Szczecinie oraz z grantu PBZ – 016 – 07. Jedenasty sezon badań. Przebadano powierzchnię 48 m².

Badania prowadzone były w obrębie kwartału 6, na odcinku wysuniętym najdalej na wschód w stosunku do Wzgórza Zamkowego. Tegoroczne wykopaliska były ostatnim sezonem badawczym i zakończyły się osiągnięciem calca, którym był piasek rzeczny, odkryty na głębokości 5 m poniżej obecnego poziomu morza. Zakończone w bieżącym roku prace archeologiczne nie zmieniły funkcjonujących do tej pory poglądów na temat najstarszych dziejów Szczecina. Wiadomo natomiast, iż do włączenia terenów położonych bezpośrednio nad Odrą w skład zabudowy miejskiej doszło w 1 ćwierci XI stulecia. Na najdalej na wschód wysuniętym odcinku wykopu odkryto dom zrębowy posadowiony na warstwie faszyny i mierzwy. Nie wiadomo czy była to konstrukcja wysunięta najdalej na wschód w kierunku rzeki, budynek od północy i wschodu otaczał bowiem płot plecionkowy, sugerujący istnienie kolejnej działki osadniczej. Kiedy dom przestał istnieć, następną linię zabudowy mieszkalnej przesunięto na zachód, dalej od koryta Odry. Wytyczono nowe, stabilne działki osadnicze, w obrębie których wznoszono domostwa zrębowe. Kolejno po sobie funkcjonujące chaty (3 poziomy) zakładane były na tych samych planach. Wznoszono je na solidnych podwalinach. Ściany, głównie wschodnie, wzmocniano dodatkowo od wewnątrz i z zewnątrz pionowo wbijanymi palami. Poziomy użytkowe domostw wyznaczały gliniane klepiska, których miąższość dochodziła do 0,4 m. Zastosowanie tego typu rozwiązań stabilizowało konstrukcje na grząskim, bagnistym terenie, mocno opadającym w kierunku wschodnim. Budynkom mieszkalnym towarzyszyły obiekty o charakterze gospodarczym. Teren na wschód od nowej linii zabudowy nasycony był licznymi fragmentami belek, desek i grubszych konarów, które narzucono luźno w grząskie podłoże, by ułatwić dostęp do rzeki. Stosunkowo szybko, bo u schyłku 1 ćwierci XI w., po chwilowym ożywieniu nastąpił wyraźny zastój rozwoju tego rejonu dzielnicy nadodrzańskiej. W miejscu zabudowy mieszkalno-gospodarczej pojawiły się szczątkowo zachowane ulice, biegnące w dwóch kierunkach: z południa na północ i z zachodu na wschód. Wydaje się, iż ulice biegnące z południa na północ miały charakter ciągów dookólnych wzdłuż ostatniej linii domostw, zlokalizowanych poza zasięgiem obserwacji archeologicznej. Dostęp do rzeki zapewniły natomiast ulice prostopadłe do linii zabudowy. Wszystkie z odkrywanych ulic były dwulegarowe, a ich poszycia stanowiły deski lub półokrągłaki. Podobnie jak w przypadku wcześniej omówionej zabudowy mieszkalno-gospodarczej, również tutaj mamy do czynienia ze stosowaniem podkładek i podwalin oraz palików stabilizujących konstrukcje. Na szczególną uwagę zasługuje jeden z ciągów o przebiegu wschód-zachód, zbudowany na głęboko wbitych w grunt palach. Rejon nadodrzański miał w tym czasie wyraźnie peryferyjny charakter. Obok ulic funkcjonowały tu takie obiekty, jak kojec plecionkowy, służący do przechowywania ryb, czy wolno stojący piec. W każdym poziomie osadniczym znajdowały się ponadto rozwaliska nieokreślonych konstrukcji, często noszące ślady nadpalenia. Rozrzucone na całej badanej przestrzeni fragmenty belek i desek sprawiały wrażenie celowo umieszczanych dla wzmocnienia szczególnie grząskiego tutaj terenu.

Dopiero w 3 ćwierci XI w. w miejscu ulic pojawiły się ponownie budynki zrębowe. Odkrywano przeważnie fragmenty domostw wznoszonych dość blisko siebie, niekiedy otaczane plecionkowatymi płotami. Przejścia między chatami o szerokości do około 2 m moszczone były drewnem. Linia zabudowy znów przesunięta została w kierunku Odry. Jednocześnie utrzymano układy wcześniejszych działek budowlanych, wytyczonych w pierwszym okresie zasiedlenia tego rejonu miasta. W 4 ćwierci XI w. w miejscu dawnej, najdalej na wschód wysuniętej linii zabudowy mieszkalnej, powstał wał drewniano-ziemny, otaczający miasto od strony Odry, który funkcjonował zapewne aż do momentu kompleksowej przebudowy miasta, związanej z jego lokacją.

Badania archeologiczne w wykopie zlokalizowanym w obrębie kwartału 6 zostały zakończone.

ŚWIĘTY WOJCIECH, st. 1 (2,3,6,7), gm. Międzyrzecz, woj. gorzowskie, AZP 51-14/19

- osada(?) z okresu wczesnego średniowiecza oraz średniowiecza i czasów nowożytnych
- cmentarz przykościelny z okresu wczesnego średniowiecza oraz średniowiecza i czasów nowożytnych

Badania archeologiczne, przeprowadzone przez mgr. Tadeusza Łaskiewicza (Pracownie Konserwacji Zabytków w Poznaniu — spółka z o. o. Pracownia Naukowo - Badawcza), przy udziale mgr. Zenona Seroczyńskiego. Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań.